EGLOGELE LUI VERGILIU ÎN TRADUCEREA LUI VASILE (VASILIE) POPP (1789–1842)

Pe lângă activitatea profesională de inspector minier pe domeniul Zlatnei¹, în cea de-a treia perioadă a carierei sale², doctorul Vasile Popp a mai avut și diverse preocupări culturale. Printre acestea se numără traducerea *Eglogelor* lui Vergiliu. Poemele au fost publicate în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, între 1853 și 1855, postum, de către Timotei Cipariu (Laslo 1933, p. 19).

Deși aceste traduceri sunt interesante atât din punctul de vedere al istoriei literaturii, cât și pentru a înțelege mai bine producția literară a lui Vasile Popp, ele nu au fost studiate în detaliu până acum și nici nu au beneficiat de o ediție critică realizată după standarde contemporane. Nicolae Laslo (1933, p. 19–21) le menționează și le analizează pe scurt în contextul studiului mai multor traduceri din Vergiliu. De asemenea, Florea Fugariu (1983, p. 328–332), a publicat în antologia *Școala Ardeleană* o ediție a Eglogiei 1.

În „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, acestea au fost publicate în alfabet chirilic de tranziție. Potrivit lui Laslo (1933, p. 20), aceasta este cea mai veche traducere în limba română a *Bucolicelor* despre care avem informații precise. Acest fapt nu poate decât să evidențieze importanța textelor și necesitatea de a le oferi o ediție critică.

În ceea ce privește stilul traducerii, Nicolae Laslo (1933, p. 20–21) menționează că acesta este naiv și inexact, uneori îndepărtându-se complet de sensul originalului, pentru a conchide că:

Vocabularul împestrițat cu numeroase forme populare a înlesnit înțelegerea unui cerc cât mai larg de cititori. Tot în acest scop el caută să creștineze pe zei, traducând pe Jupiter prin Dumnezeu, pe Venus prin Sfânta Vineri, ș. a. Într-un cuvânt, o bună vulgarizare, pentru vremea aceea, a originalului latin (Laslo 1922, p. 20–21).

Vergiliu a scris *Bucolicele* între 42 î.Hr. și 37 î.Hr.³ Acestea au fost publicate separat, iar ordinea în care se găsesc acum nu este și ordinea în care au fost scrise.

¹ Mai multe despre activitatea lui Vasile Popp ca inspector de mină se găsesc în Neamțu 1969 și Neamțu 1972.

² Această împărțire tripartită a activității sale include: perioada liceului, perioada vieneze și primele tatonări profesionale după întoarcerea în țară și perioada petrecută ca inspector minier pe domeniul Zlatnei. Pentru o biografie a lui Vasile Popp, vezi: Mușlea 1971, Popp 1995, Baneu 2019. Ediții ale operelor sale poetice se găsesc în ȘA 2018, vol. IV, p. 48–102. O prezentare a operei sale manuscrise poate fi consultată în Popa 1984.

³ Această datare este problematică. Ediția în limba română pe care am consultat-o (Vergiliu 1967) conține o contradicție. Studiul introductiv al lui G. Guțu datează Eglogele între 42 î.Hr. și 39 î.Hr.

Robert Coleman propune o posibilă ordine (parțială) a lor, în Vergil, *Eclogues* (1977, p. 16): 2, 3, 5, 4, 8, 9, 6, 10.

Eglogele sunt cântece păstorești, inspirate de *Idilele* lui Teocrit. Printre temele recurente specifice poeziei pastorale se numără și concursul de cântări între păstori, care se găsește în Eglogele 3 și 7 (Vergil 1977, p. 1-3).

Ceea ce este interesant și merită subliniat încă de la început este faptul că Vergiliu face referințe la evenimente contemporane lui, combinând mitologicul cu istoricul. Ne putem întreba dacă acest aspect l-a atras pe Vasile Popp spre a traduce tocmai *Bucolicele*, din moment ce și poemele sale, dată fiind natura lor ocazională, combină elemente mitice cu relatări ale unor evenimente istorice contemporane⁴.

Vasile Popp a tradus toate elegiile, cu excepția celei de-a patra, despre care se găsește următoarea precizare, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”:

Autorul nu o a tradus în românește, având de cuget, numai când le-ar da la lumină să o traducă în proză. Celelalte încă, care urmează, sunt rămase nedefinite. De unde și editorul lipsurile le va însemna cu puncte au între parentes. („Foaie pentru minte, inimă și literatură”, XVII, 4, 1854, p. 15)

Această eglogă este cea mai scurtă, numărând numai 63 de versuri, dar este totodată cea mai spectaculoasă, fiindcă vorbește despre reîntoarcerea domniei lui Saturn și a epocii de aur. Dată fiind simbolistica bogată (e menționat inclusiv un prunc a cărui naștere vestește reîntoarcerea în această epocă de aur) ea a fost interpretată de către exegeții creștini ca prevestind venirea lui Hristos. Această perspectivă a fost preluată de tradiția medievală, autorii referindu-se de obicei la Egloga 4 pentru a arăta cum creștinilor le-a fost vestită venirea lui Hristos inclusiv prin intermediul scrierilor păgâne⁵.

(Vergiliu 1967, p. IX), în timp ce nota introductivă pentru Egloga a 10-a, alcătuită de T. Naum, susține, bazându-se pe elemente de datare interne, că aceasta a fost scrisă în 37 î.Hr. (Vergiliu 1967, p. 48).

⁴ Vezi în acest sens Elegiile publicate în ȘA 2018.

⁵ Vezi de pildă Pelbartus de Themeswar (1503), a5rb-a5vb: „Tertia ad idem consimilis difficultas est de poeticis dictis. Nam Vergilius in Bucolicis, egloga 4, recolens de Sibylla Cumea, quae et Cumana dicta est a Cumis civitate, quae est in Campania, scribit sic: „ultima Cumei iam instat carminis aetas / Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo / Iam redit et virgo, redeunt saturnia regna / Iam nova progenies caelo demittitur alto / Natae meae vires, mea potentia solus”. Et plures versus ibidem etc. <...> Denique secundum eundem Antoninum, supra, dicendum tam de philosophis quam de poetis et huiusmodi, videlicet quod, „etsi aliqua consona fidei scripserunt, sive de Verbo divino, ut Didymus, ubi supra, sive de aliis fidei articulis vel consonis, tamen possibile est ut, sicut etiam Caiphaz prophetavit de salute mundi per Christi mortem futura dicens expedit ut unus homo moriatur pro populo, licet hoc non intenderit nec intellexerit, ita potuit fieri in philosophis et poetis ac Sibyllis gentilibus quod multa per inspirationem acceperint a Deo pro fidei nostrae confirmatione, sicut et de Balaam legimus gentili, scilicet, ut habeamus testimonium etiam ab his qui foris sunt, licet non intellexerint etc. (Cea de-a treia dificultate asemănătoare referitoare la același lucru este despre spusele poetice. Căci Vergilius, în Bucolice, egloga a patra, amintind-o pe Sibylla din Cume, care a mai fost numită și Cumana de la cetatea Cume, care este în Campania, scrie astfel: Ultima vârstă a poeziei Cumei are loc acum / Din întregimea veacurilor se naște o mare ordine / Acum se întoarce și fecioara, se întorc domniile lui Saturn / Acum o nouă progenitură este trimisă din cerul înalt / Născute puterile mele, doar din puterea mea”. Și <se găsesc> mai multe versuri în același loc etc. <...> Apoi,

Egloga 1 a fost inspirată de evenimentele istorice care l-au obligat pe Vergiliu să părăsească proprietatea sa din Mantua. Pentru o vreme el a reușit să amâne acest deznodământ cerând ajutorul lui Octavian Augustus. Titir, un sclav eliberat, care poate să rămână să își pască turmele pe vechiul teren, dar și Melibeu, un mic proprietar de terenuri forțat să-și părăsească proprietățile, pot fi asemuți lui Vergiliu (Vergiliu 1967, p. 3), întrucât acesta a putut inițial să își păstreze proprietatea, dar a fost într-un final obligat să renunțe la ea. Pe tot parcursul poemului reiese invidia lui Melibeu față de situația lui Titir.

Egloga 2 este de obicei considerată de către exegeți ca fiind prima pe care Vergiliu a scris-o, în 42 î.Hr.. Este vorba despre Coridon, un păstor îndrăgostit de sclavul Alexis (Vergiliu 1967, p. 8). Întregul poem este un monolog, Coridon adresându-i-se lui Alexis în mintea sa. Are un ton mai degrabă comic, îndrăgostitul neglijându-și datoriile preocupat fiind de acest dialog interior. Pentru a arăta mai clar stilul traducerii lui Popp, o vom compara cu aceea a lui Teodor Naum:

Vergil (1977), p. 48 (Ecloga 2, vv. 69–73)	Foaie pentru minte, XVI, 48 (1853), p. 356 (Ecloga 2, vv. 69–73)	Vergiliu (1967), p. 10 (Ecloga 2, vv. 69–73)
a, Corydon, Corydon, quae te dementia cepit! semiputata tibi frondosa uitis in ulmo. quin tu aliquid saltem po- tius, quorum indiget usus, uiminibus mollique paras detexere iunco? inuenies alium, si te hic fastidit, Alexin.	Ah, Coridon, Coridon, Cât tare te-ai prilostit! Jumătate netăiată În ulm vița-ți putrezește. Ai face mai bine ceva Ce la oameni trebuiește: Desfă vița de la pari, Și o-ngroapă spre păstrare. De te urăște Alecsi Vei găsi alt orecare.	Ah! Coridon, ah! Coridon, ce cumplită nebulie! Tu pe jumătate numai ți-ai tăiat vița de vie. De ce nu te-apuci mai bine de vrun lucru de folos, Împletind ceva din lozii ori din stuful mlădios? Dacă nu te vrea acesta, vei găsi și alt Alexis.

Deși traducerea lui Naum este de departe mai precisă și mai apropiată de original, nu putem să nu remarcăm faptul că cea a lui Popp iese în evidență datorită muzicalității. Într-adevăr, cel puțin pentru acest fragment, se confirmă ipoteza lui Lascu potrivit căreia valoarea traducerii lui Popp ar consta mai degrabă într-o popularizare a scrierilor vergiliene. Trebuie de asemenea să subliniem faptul că cele două traduceri sunt despărțite de mai bine de un secol.

Egloga 3 exemplifică tema concursului de cântece. Doi păstori, Menalca și Dameta, se iau la întrecere, iar concursul este judecat de un al treilea, Palemon,

potrivit aceluiași Antoninus, în <paragraful de> mai sus, trebuie spus atât despre filosofi cât și despre poeți și <despre alții> de felul acesta, anume că, chiar dacă au scris unele lucruri conforme credinței, fie despre Cuvântul divin, precum Didymus, acolo <unde l-am citat> mai sus, fie despre alte articole ale credinței sau conforme ei, totuși este posibil ca, așa cum și Caiafa a profețit despre mântuirea lumii prin moartea viitoare a lui Christos, spunând „e de folos ca un singur om să moară în locul întregului popor”, chiar dacă nu intenționase aceasta și nici nu o înțelesese, tot astfel a putut să fie în cazul filosofilor și al poezilor și al păgânelor Sibile care au primit multe prin inspirație de la Dumnezeu pentru confirmarea credinței noastre, așa cum citim și despre Varlaam păgânul, adică, pentru a avea mărturie chiar și de la cei care sunt în afară, chiar dacă nu înțeleseseră etc. – *trad. n.*)”

care nu poate decide care dintre cei doi a cântat mai bine. Stilul acesta se numește „improvizație pe versuri ameebe” (Vergiliu 1967, p. 11). Traducerea lui Vasile Popp se remarcă în cazul acestei Egloge prin exprimarea dură, mai directă. Un bun exemplu îl constituie următoarele versuri:

Vergil (1977), p. 49 (Ecloga 3, vv. 25–27)	Foaie pentru minte, XVI, 49 (1853), p. 365 (Ecloga 3, vv. 25–27)	Vergiliu (1967), p. 13 (Ecloga 3, vv. 25–27)
Cantando tu illum? aut umquam tibi fistula cera iuncta fuit? non tu in triuuiis, indocte , solebas stridenti miserum stipula disperdere carmen?	Tu pre acela cu cântatul? Când ai avut tu noroc, S-ai cimpoaie-ntrolocată Cu mai multe la un loc? Nu te-am văzut, prostule , Când ședeai la uliță Pierzând vremea cu cântata Răgușit c-o cimpoiță?	Tu? Pe dânsul? Tu să-l birui? Când ai mai avut tu nai Prins, cârpaciule , cu ceară? La răspântii nu stâlceai Cântece ca vai de ele dintr-o țeav-asurzitoare?

Menalca, unul dintre păstorii care urmează să se ia la întrecere, îl acuză pe Dameta, celălalt păstor, că a furat un Țap de la Damon. Dameta susține că Țapul i se datora, fiindcă îl întrecuse pe Damon într-un concurs de cântece, lucru pe care Damon însuși îl recunoștea. La aceasta, Menalca îi răspunde cu versurile pe care tocmai le-am citat. Popp traduce latinescul *indocte* prin „prostule”, în timp ce Teodor Naum a ales să-l traducă prin „cârpaciule”. Cuvântul are mai degrabă sensul de neînvățat, nepriceput, neantrenat, traducerea lui Popp fiind, de această dată, mai apropiată ca sens de originalul latin. „Cârpaciule” nu se referă neapărat la nepriceperea lui Dameta, cât la faptul că acesta fusese nevoit să își lipească naiul cu ceară, să îl cârpească.

În aceeași Eglogă, Popp rămâne fidel textului latin, traducând „Veneri” prin „Vinerei”, ceea ce Teodor Naum redă prin „dragei mele”.

Vergil (1977), p. 50 (Ecloga 3, vv. 68–69)	Foaie pentru minte, XVI, 49 (1853), p. 365 (Ecloga 3, vv. 68–69)	Vergiliu (1967), p. 15 (Ecloga 3, vv. 68–69)
Parta meae Veneri sunt munera; namque notaui ipse locum aeriae quo congressere palumbes.	Daruri găti Vinerei , Că locul l-am priceput Unde porumbeii ei Cuibșorul și l-au făcut.	Am ce-i da și dragei mele , căci e însemnat de mine Locul unde porumbeii cuibul lor și l-au făcut

Și Egloga 5 este un poem ameebeu, dar de data acesta nu este vorba de o întrecere de cântece, ci de două cântece care se completează: unul dintre ele, cântat de Mopsus, spune povestea morții lui Daphnis, iar cel de-al doilea, în vocea lui Menalca, spune povestea apoteozei acestuia. Teodor Naum (Vergiliu 1967, p. 23) interpretează acest poem ca o alegorie pentru un eveniment contemporan lui Vergiliu, anume moartea și apoteoza lui Cezar. Aceasta a fost publicată în două numere consecutive din „Foaie pentru minte”. În această traducere observăm păstrarea unui latinism, cuvântul „fatul” pentru a traduce *fata*. Remarcăm încercarea lui Popp de a rămâne fidel originalului latin: traduce *fata tulerunt* prin „fatul te-a

răpit”, urmând îndeaproape structura sintagmei latine. Teodor Naum a ales să traducă aceeași sintagmă, parafrazând: „Lumii zis-ai bun rămas”.

Vergil (1977), p. 55
(Ecloga 5, vv. 34–35)

Foaie pentru minte,
XVII, 4 (1854),
p. 15–16 (Ecloga 5,
vv. 34–35)

Vergiliu (1967),
p. 25 (Ecloga 5, vv.
34–35)

<...> postquam te
fata tulerunt,
ipsa Pales agros atque
ipse reliquit Apollo.

De când **fatul te-a**
răpit
Și Apollo și Pales
Câmpul ni l-au
părăsit.

<...> **Lumii** de când
zis-ai bun rămas,
Au lăsat a noastre
țărini chiar și Pales
și Apollo.

Egloga 6 este compusă dintr-o enumerare de mituri, cântate de către Silen, învățătorul lui Bachus. Aceasta îi este dedicată lui Alfenus Varus din Cremona, un protector al lui Vergiliu. Potrivit lui Teodor Naum (Vergiliu 1967, p. 28), dedicația este destul de moderată, dat fiind faptul că Varus nu reușise să-l ajute pe Vergiliu să își păstreze proprietatea din Mantua. Egloga combină referințe istorice, la personaje contemporane lui Vergiliu, cu mitul, și este folosită de către acesta pentru a anunța poemul didactic compus de prietenul său, Cornelius Gallus (Vergiliu 1967, p. 29). Poate cea mai semnificativă diferență dintre traducerea lui Popp și aceea a lui Naum este că Popp folosește ca subtitlu „Silen”, în timp ce Teodor Naum „Varus”. Primul scoate în evidență personajul mitic care este „autorul” cântecului, în timp ce cel de-al doilea evidențiază personajul istoric căruia îi este dedicată Egloga.

Egloga 7 este o întrecere poetică, la fel ca Egloga 3. Dar, spre deosebire de aceasta din urmă, este povestită de un al treilea personaj, din amintire. Un rezumat mai detaliat se găsește în nota introductivă de dinaintea traducerii lui Naum (Vergiliu 1967, p. 33). Lupta poetică rememorată este între Tirsis și Coridon, doi păstori înstăriți și talentați, iar dintre cei doi Coridon este declarat învingător. Sunt destul de multe diferențe între cele două traduceri pe care le comparăm, ca în cazul tuturor Eglogelor, dar ne vom mărgini la câteva exemple.

Vergil (1977), p. 62 (Ecloga
7, vv. 61–64)

Foaie pentru minte, XVII,
18 (1854), p. 92 (Ecloga 7,
vv. 61–64)

Vergiliu (1967), p. 36
(Ecloga 7, vv. 61–64)

Populus Alcidae gratissima,
uitis laccho,
formonsae murtus Veneri,
sua laurea Phoebo;
Phyllis amat corulos; illas
dum Phyllis amabit,
nec murtus uincet corulos
nec laurea Phoebi.

Plopul place lui Alchida
Iar' lui Bah vița de vie,
Vinerea mirtul iubește
Pentr' Apolo finic fie.
Filis alunul iubește,
Până Fili-l va iubi
Nece mirtul, neci finicul
Așa frumos nu va fi.

Lui Alcide-i place plopul,
lui Bah frunza cea de vie,
Laurul lui Febus, mirtul
Venere, îți place ție.
Filis a-ndrăgit alunul și, cât
timp îi va plăcea,
Chiar și laurul și mirtul
mai pe jos vor rămânea.

Aș vrea să atrag atenția asupra ultimelor două versuri unde, de data aceasta, traducerea lui Naum, cea de pe a treia coloană a tabelului, este mai fidelă originalului, cu toate că ambele se îndepărtează destul de mult. Traducerea exactă, deși nu neapărată corectă în ceea ce privește metrul, ar fi: „Nici mirtul și nici laurul lui Phoebus nu întrec alunul”.

Încă un exemplu de diferență de traducere se găsește în ultimele două versuri ale poemului:

Vergil (1977), p. 62 (Ecloga 7, vv. 69–70)	Foaie pentru minte, XVII, 18 (1854), p. 92 (Ecloga 7, vv. 69–70)	Vergiliu (1967), p. 37 (Ecloga 7, vv. 69–70)
Haec memini, et uictum frustra contendere Thyrsin. ex illo Corydon, Corydon est tempore nobis.	Acestea le țin în minte, Și că Tirsis fu învins. De atuncia Coridon, Coridon e într-adins.	Tirsis s-a trudit zadarnic , îmi aduc aminte doară, Și de-atunci unu-i Coridon, cântăreț la noi, la țară!

Traducerea lui Naum este mai apropiată, întrucât redă expresia *frustra contendere* prin „s-a trudit în zadar”, în timp ce Popp nu o traduce deloc. Traducerea lui Naum este, de asemenea, mai clară și totodată mai apropiată de originalul latin în ultimul vers.

Ecloga 8 redă cântecele a doi păstori, Damon și Alfisebeu, care la rândul lor nu cântă despre ei înșiși, ci despre două personaje, care, simțindu-se trădate în iubire, se comportă în moduri opuse. Îndrăgostitul din cântecul lui Damon are o atitudine melancolică, elegiacă, de supunere în fața sorții, în timp ce în cântecul lui Alfisebeu, iubita lui Dafnis face vrăji pentru a-l aduce pe acesta acasă, de unde provine și subtitlul poemului, „Vrăjitoarea” (pentru rezumatul lui Teodor Naum, vezi Verigiliu 1967, p. 38–39). Deja subtitlul celor două traduceri pe care le comparăm diferă, cea a lui Popp folosind termenul „Farmecătorie”.

Pentru a ilustra alegerile stilistice diferite, vom compara refrenul acestor cântece:

Vergil (1977), p. 63 (Ecloga 8, v. 21)	Foaie pentru minte, XVII, 44 (1854), p. 237 (Ecloga 8, v. 21)	Vergiliu (1967), p. 39 (Ecloga 8, v. 21)
incipi Maenalios mecum, mea tibia, uersus.	Cântă versuri păstorești, Cântă fluioara mea.	Zi-i, o, fluiere cu mine, cântecul cel păstoresc!

Maenalios, din originalul latin, înseamnă, în limbaj poetic, arcadian, din Arcadia. Menalus este o localitate a acelei regiuni. Adjectivul nu este reluat ca atare în niciuna dintre traduceri. El este atributul adjectival al lui „versus”, iar în cele două traduceri este redat prin „păstorești”, respectiv prin „păstoresc”. Alegerea este justificată întrucât peisajul arcadian idealizat este omniprezent în scrierile păstorești ale lui

Teocrit. Acesta este refrenul din cântecul lui Damon. El mai cunoaște următoarea variație în traducerea lui Popp: „Cântă cânteci păstorești / Cântă fluioara mea”.

Cântecul lui Alfisebeu are un alt refren:

Vergil (1977), p. 63 (Ecloga 8, v. 76)	Foaie pentru minte, XVII, 44 (1854), p. 238 (Ecloga 8, v. 76)	Vergiliu (1967), p. 41 (Ecloga 8, v. 76)
ducite ab urbe domum, mea carmina, ducite Daphnin.	Adă pre Dafnis acasă adu-l, cântec, din cetate!	Adu-mi, vraja mea, pe Dafnis, din oraș mi-l adu- ncoace!

Traducerea lui Popp este mai apropiată de original, întrucât traduce *carmen* prin „cântec”, în timp ce Teodor Naum alege să-l redea prin „vrajă”.

Egloga 9 este autobiografică într-o mare măsură. Este vorba despre Moeris care se întâlnește cu Licida și îi povestește cum stăpânul să, Menalca, un mare poet, a fost alungat de pe propriul pământ. Cei doi își amintesc, pe rând, versuri ale acestuia și le cântă (Vergiliu 1967, p. 43–44).

Printre aceste versuri, sunt amintite de cei doi și unele dedicate lui Varus, prietenul lui Vergiliu care nu l-a putut ajuta să își păstreze moșia:

Vergil (1977), p. 66–67 (Ecloga 9, vv. 26–29)	Foaie pentru minte, XVIII, 6 (1855), p. 29 (Ecloga 9, vv. 26–29).	Vergiliu (1967), p. 45 (Ecloga 9, vv. 26–29)
Immo haec, quae Varo necdum perfecta canebat: ‘Vare, tuum nomen, superet modo Mantua nobis, Manutua vae miserae nimium vicina Cremonae cantates sublime ferent ad sidera cyncni’.	Ba mai bin’ acela cântec Ce lui Varo l-ai cântat Măcar nu era deplin Neci desăvârșit lucrat, „Varo, o, numele tău! (De-ar ținea Mantua zeu! Mantua de Cremona Prea aproape săraca) Varo, o, numele tău, Pân’ la cer și pân’ la stele Înălța-l-vor lebedele Cu glasuri și versurile”.	Sau acesta, pentru Varus – încă nu e terminat: „Vare, fă să ne rămâie nouă Mantua iubită, Ea, vecină vai! De-aproape cu Cremona urgisită, Ș-al tău nume pân-la ceruri lebedele l-or sui”.

În cazul de față traducerea lui Popp se îndepărtează destul de mult de originalul latin și sunt adăugate câteva versuri, probabil de dragul ritmului.

Egloga 10 este în întregime despre prietenul lui Vergiliu, Cornelius Gallus și iubirea nefericită a acestuia pentru Licoris. Mitologicul lasă din nou loc istoricului în această Eglogă. Să luăm ca exemplu pasajul în care este descris cum Licoris făcea sacrificii pentru un alt iubit:

Vergil (1977), p. 69 (Ecloga 10, vv. 21–24)	Foaie pentru minte, XVIII, 6 (1855), p. 31 (Ecloga 10, vv. 21–24).	Vergiliu (1967), p. 49–50 (Ecloga 9, vv. 26–29)
omnes ‘unde amor iste’ rogant ‘tibi?’ uenit Apollo: ‘Galle, quid insanis?’ inquit. ‘tua cura Lycoris perque niues alium perque horrida castra secuta est.’	Toți întreabă: Ce-i aceasta? De unde atâta amor? Galle, ce te nebunești, Zice Apolo, și ce dor? Iat’ aceea ce iubești, Pentru care ai perit. Prin zăpadă și prin oaste După altul a fugit.	Toți îl întrebau: „De unde astă jalnică iubire?” Febus chiar veni și-i zise: „Galle ți-ai ieșit din fire, Iar Licoris după altul, la războaie s-a luat Prin zăpezi”.

Cele două traduceri sunt, de data aceasta destul de apropiate de originalul latin. Totuși, trebuie subliniat că Teodor Naum îl menționează pe Phoebus acolo unde poemul latin îl numește pe Apollo. În acest sens, putem susține că traducerea lui Popp este mai fidelă. De asemenea, remarcăm faptul că traducerea publicată în 1855 păstrează ceva din stilul textului latin prin folosirea intercalatei „Zice Apolo”.

Scopul studiului de față a fost să vedem câteva din particularitățile traducerii lui Vasile Popp. Am observat că acesta rămâne aproape de textul latin și folosește o terminologie foarte precisă pentru vremea respectivă. Pentru a scoate și mai mult în evidență acest fapt, am comparat traducerea lui Popp cu aceea a lui Teodor Naum, publicată în 1967. Aceasta din urmă este mai șlefuită și conformă standardelor contemporane, dar, totodată, precizia limbajului este sacrificată pe altarul stilului.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- Baneu 2019 = Alexandra Baneu, *Opera poetică a doctorului Vasile (Vasilie) Popp. O trecere în revistă*, în CSP, IV, 2019, 4, p. 58–70.
- Laslo 1933 = Nicolae Laslo [= Lascu], *Traduceri românești din Vergiliu – Appendix vergiliana, bucolica și georgica – (Încercare bibliografică și critică)*, în „Publicațiile Institutului de Studii Clasice. Anuarul pe anii 1928–1932”, partea a II-a, Cluj, Cartea Românească, 1933, p. 11–37.
- Mușlea 1971 = Ion Mușlea, *Viața și opera doctorului Vasile Popp (1789–1842)*, în Ion Mușlea, *Cercetări etnografice și de folclor*, București, Editura Minerva, 1971.
- Neamțu 1969 = Alexandru Neamțu, *Aspecte ale asistenței medicale în mineritul din Transilvania, oglindite în activitatea doctorilor I. Piurariu Molnar și Vasile Popp*, în *Lucrări Științifice*, vol. I, Târgu Mureș, 1969, p. 291–297 (republicat în volumul *Din trecutul medicinei muncii în România*, București, Editura Medicală, 1971, p. 39–49).
- Neamțu 1972 = Alexandru Neamțu, *Din activitatea doctorului Vasile Popp pe domeniul minier al Zlatnei (1829–1842)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie din Cluj”, 15, 1972, p. 105–144.
- ȘA 2018 = Eugen Pavel (coord.), *Școala Ardeleană* (Antologie de texte alcătuită și coordonată de Eugen Pavel, prefată de Eugen Simion), vol. I–IV, București, Editura Fundației Naționale pentru Știință și Artă, 2018.

- Popa 1984 = Mircea Popa, *Contribuții la cunoașterea operei manuscrise a doctorului Vasile Popp*, în „Biblioteca și cercetarea”, 8, 1984, p. 163–176.
- Popp 1995 = Vasile Popp, *Disertație despre tipografiile românești în Transilvania și în învecinatele țări de la începutul lor până în vremile noastre*, studiu introductiv, ediție și note de Eva Mârza și Iacob Mârza, Cluj-Napoca, Dacia, 1995.
- Vergiliu 1967 = Vergiliu, *Bucolice. Georgice*, traducere de Teodor Naum și D. Murărașu, studiu introductiv de G. Guțu, București, Editura pentru Literatură Universală, 1967.
- Vergil 1977 = Vergil, *Eclogues*, ed. Robert Coleman, Cambridge University Press, Cambridge, 1977.
- Pelbartus de Themeswar 1503 = Pelbartus de Themeshwar, *Aureum Rosarium Theologie ad Sententiarum quattuor libros pariformiter quadripartitum (!)*, Hagenaw, ex officina Henrici Gran, expensis Ioannis Rynman de Oringaw.
- Foaie pentru minte = „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. XVI, 48 (1853), nr. XVI, 49 (1853), nr. XVII, 4 (1854), nr. XVII, 18 (1854), nr. XVIII, 6 (1855).

VASILE (VASILIE) POPP'S (1789–1842) TRANSLATION
OF VERGIL'S ECLOGUES
(Abstract)

Vasile Popp's translations from Vergil's Eclogues can be considered as part of his poetical creation. They were published after his death, in *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, between 1853 and 1855. They are adaptations and not rigorous translations of the Latin original. Still, from the comparison that we propose in this paper it becomes obvious that in certain instances Vasile Popp's translation is closer in spirit to the Latin original than that of Teodor Naum.

Cuvinte-cheie: *Vasile Popp, Vergiliu, Egloge, traducere, fidelitate față de original.*

Keywords: *Vasile Popp, Vergil, Eclogues, translation, fidelity to the original.*

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21
alexandra.baneu@yahoo.com*